

דרשות על פסוקי מקרא שברקען הגייה שונה מזו המסורה בידינו

שמחה קוגוט, האוניברסיטה העברית והאקדמיה ללשון העברית

תמסיר להרצאה ביום עיון ב'מצפה יריחו', זאת חנוכה' תשפ"ג

1. (יש' נד, יג) וְכָל-בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ.

1א. בבלי ברכות סד ע"א: "אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא: תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר: 'וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך'. אל תקרי 'בְּנֵיךָ' אלא 'בוניך'".

1ב. מגילת ישעיהו שבמגילות ים-המלח: "וכל בניך למודי ה' ורב שלום בוניכי [בוי"ו תלויה]".

1ג. (מט, יז) מָה־רוּ בְּנֵיךָ מְהֻרְסִיךָ וּמְחַרְבִּיךָ מִמָּךְ יֵצְאוּ,

מובא במגילת ישעיהו בגרסה: "מהרו בוניך מהורסיך ומחריביך ממך יצאו".

2. (בר' כב, ה) שבו לכם פה עם החמור

2א (בבלי יבמות סב ע"א ועוד, ובהרחבה בבר"ר נו, ב) "שבו לכם פה עם החמור" – עם הדומה לחמור".

2ב (תה' מז, י) נדיבי עמים נאספו, עם אלהי אברהם". לפי תרגום השבעים עולה הגרסה 'נדיבי עמים נאספו, עם אלהי אברהם'.

3. (בר' לז, כג-כד) וַיְהִי כְּאֲשֶׁר-בָּא יוֹסֵף אֶל-אָחִיו וַיִּפְשְׁטוּ אֶת-יוֹסֵף אֶת-כַּתְנָתוֹ אֶת-כַּתְנֶת הַפְּסִים אֲשֶׁר עָלָיו: וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶתוֹ הַבְּרָה; [וְהַבּוֹר רֵק] [(אין בּוֹ) מים].

3א (בבלי שבת כא ע"ב - כב ע"א) אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבי תנחום: נר של חנוכה שהניחה למעלה מל' אמה פסולה, כסוכה וכמבוי: ואמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרב תנחום: מאי דכתיב' והבור רק; אין בו מים? ממשמע שנא' 'והבור רק' איני יודע שאין בו מים? אלא מה ת"ל 'אין בו מים?' – מים אין בו, אבל נחשים ועקרבים יש בו. אמר רבה: נר חנוכה מצוה להניחה בְּטַפַּח הסמוכה לפתח

3ב (דב' ח, טו) המוליכה במדבר הגדל והנורא, נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין-מים".

3ג (בר' מא, ג) והנה שבע פרות אחרות, עלות אחריהן מן-היאר, רעות מראה, ודקות בשר ...

3ד (שם ו) וְהָיָה שִׁבְעַת שָׁבָלִים, דְּקוֹת וְשָׂדוֹפוֹת קָדִים, צִמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן.

3ה (שם כז) וְשִׁבְעַת הַפְּרוֹת הַרְקוֹת וְהָרַעַת הָעֵלֶת אַחֲרֵיהֶן, שִׁבְעַת שָׁנִים הִנָּה, וְשִׁבְעַת הַשָּׁבָלִים הַרְקוֹת, שְׂדֵפוֹת הַקָּדִים--יְהִיוּ, שִׁבְעַת שָׁנֵי רָעַב.

3ו (שׁו"ש ד, ג) "כַּפְלַח הַרִימוֹן רִקְתָּךְ"

3ז (בבלי ברכות נז ע"א) מאי 'רִקְתָּךְ'? - אפילו רִיקְנִין שִׁבְךָ מֵלֵאִים מִצְוֹת כְּרִימוֹן.

3ח (דב' לב, מז) כִּי לֹא דַבַּר רִקְ הוּא מִכֶּם

3ט (ירושלמי פאה א, א) ואם רִק הוּא – מִכֶּם הוּא! וְלִמָּה? מִפְּנֵי שֶׁאֵין אַתֶּם יֹגְעִים בַּתּוֹרָה.